

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 9

*Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції
“Україна як геополітична реальність: політика,
економіка, право, духовність”,
м. Київ, МАУП, 21 березня 2013 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2013

Рецензенти: *О. В. Куроченко*, д-р екон. наук, проф.
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.
К. В. Пічик, канд. екон. наук, доц.

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 29.05.13)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
М50 МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

Вип. 9: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції
“Україна як геополітична реальність: політика, економіка, право, ду-
ховність”, м. Київ, МАУП, 21 берез. 2013 р. / редкол.: А. М. Подоляка
(голова) [та ін.]. — 2013. — 288 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

Розглядаються питання організації управлінської діяльності, управління персо-
налом в сучасних організаціях, досліджуються актуальні проблеми менеджменту, що
свідчить про активне залучення студентів до проведення наукової діяльності. Це дасть
можливість усім бажаючим ознайомитися із сучасним станом управлінської науки в
Україні.

Для студентів, викладачів і всіх, хто цікавиться менеджментом.

ББК 65.290-2я43

Новацька Н. І.

Формування управлінської думки
в Україні з другої половини XIX ст.
і до початку XX ст. 82

Паршина Н. П.

Геополітична ідентичність
населення України:
фактори формування..... 86

Радченко О. Б.

Самолегітимація і суб'єктність
як умови геополітичної
безпеки сучасного українського
суспільства 90

Соколовська К. М.

Українська мова як чинник
формування духовності нової
генерації українців 93

Шуст В. В.

Соціокультурні аспекти впливу
глобалізаційних процесів
на українське суспільство 100

Подолька С. А.

Адміністративні процедури
прокурорської діяльності щодо
звернення громадян 103

Юлдашев С. О.

Використання альтернативних
методів розгляду економічних
спорів за кордоном..... 109

Ємельянов А. С.

Вексельні правовідносини як
самостійний інститут
господарського права 111

Лісовський П. М.

Феноменологічна редукція духовного
капіталу як сенсорно-розумовий
акт у конструктивній моделі
мудрості: філософсько-політичний
вимір..... 113

Степанюк І. В.

Духовный смысл современных
экономических отношений 116

Темник І. О.

Економіка знань за сучасних
геополітичних умов 123

Тімашова В. М.

Культурне надбання в сучасному
інформаційному суспільстві..... 126

Костюк Т. О.

Динаміка змін зовнішньополітичних
пріоритетів України і їх вплив
на імідж держави у світі 128

Баєв В. В.

Формування системи безпеки
туристичного підприємства в умовах
глобальної нестабільності 131

**Доносо Варгас Дієго Хосе,
Доносо Варгас Сантьяго Феліпе,
Доносо Варгас Хавієр**

Стратегія національної безпеки
України в умовах глобалізованого
світу 137

Магеррамзаде Алібала Саттар огли

Основні засоби протистояння
фінансовій кризі на національному
і міжнародному рівні..... 141

Астафьева Г. И.

Утраченная эмпатия, социальные
проблемы, “эмоциональное выгорание”
и необходимые решения 149

Бондаренко С. В.

Роль громадської дипломатії у
національному брендингу України 153

Вакуленко Н. А.

Активізація самостійної роботи
студентів-економістів як шлях
до запровадження у навчальний
процес проекту “Європейський
Мовний Портфель
для економістів” 155

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Становлення і розвиток української державності, вип. 9, с. 131 — 136

В умовах глобальної нестабільності сфера туризму є однією з небагатьох галузей народного господарства, в якій спостерігається позитивна динаміка. За оцінкою Всесвітньої туристичної організації, середні темпи розвитку туризму в 2—3 рази перевищують середньорічні темпи зростання національної економіки в цілому. Для багатьох країн в'їзний туризм перетворився на основне джерело доходів від експорту. Частка туризму в ВВП провідних країн світу становить 7—8 %.

Україна, незважаючи на свій високий рекреаційний, історичний, культурний і духовний потенціал, наявність величезних екологічно чистих географічних районів, займає незначне місце на світовому туристичному ринку. Тому на перший план виходить проблема забезпечення конкурентоспроможності та економічної безпеки туристично-рекреаційного комплексу України, яке безпосередньо пов'язане з упровадженням в суб'єктах туристичної індустрії сучасних принципів управління економічною безпекою.

Значний вклад у дослідження теорії і практики забезпечення економічної безпеки туристичних підприємств внесли праці вітчизняних

та зарубіжних вчених А. Г. Белоногова, М. Б. Биржакова, О. В. Кокоревої, Н. В. Корж, О. М. Корнієнко, М. Christian, Nilsson-Andersen [2; 4; 6; 8; 9; 12; 13].

Проте, проблеми управління економічною безпекою туристичних підприємств залишаються недостатньо розробленими.

Розглянемо та обґрунтуємо формування системи управління економічною безпекою туристичного підприємства.

Відповідно до Закону України “Про туризм” безпека в галузі туризму — це сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в галузі туризму [1]. Таким чином, економічна безпека туристичного підприємства виступає складовою загальної безпеки в туризмі.

Система економічної безпеки суб'єкта господарювання є характеристикою його здатності до реалізації цілей та основних бізнес-стратегій при відповідних зовнішніх умовах шляхом захисту від існуючих і потенційних загроз та використання можливостей, що надає зовнішнє середовище [11].

Предметом економічної безпеки туристичного підприємства виступають правові, економічні та виробничі відносини, матеріальні, фінансові та інформаційні ресурси, які визначають його здатність забезпечувати досягнення поставлених цілей. Основні елементи системи економічної безпеки туристичного підприємства подано на рис. 1.

Рис. 1. Елементи системи економічної безпеки туристичного підприємства

Т. Іванюта, А. Заїчковський відзначають, що об'єктами економічної безпеки підприємства виступають види діяльності підприємства; його майно та ресурси, в тому числі людські [5].

Об'єкт економічної безпеки туристичного підприємства визначає зміст безпеки, мету і засоби її забезпечення, безпосередньо впливає на формування системи та механізми її забезпечення. Особливості діяльності туристичного підприємства обумовлюють принципи і функціональні складові безпеки та впливають на вибір суб'єкта економічної безпеки.

Туристичне підприємство характеризується поліструктурою економічних елементів та сукупністю бізнес-процесів, що визначає об'єкт безпеки. Систему об'єктів економічної безпеки схематично подано на рис. 2.

Безпека основних економічних елементів туристичного підприєм-

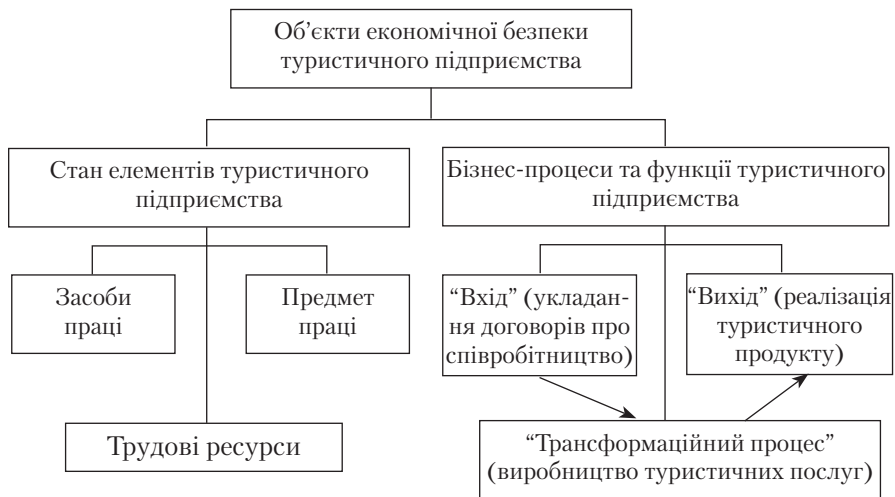

Рис. 2. Система об'єктів економічної безпеки туристичного підприємства

ства передбачає захист його співробітників та керівників, засобів та предметів праці, що являють собою матеріальні ресурси.

Безпека бізнес-процесів забезпечує безперервність технології надання туристичних послуг та якості туристичного продукту. До базових процесів відносять “Вхід”, який передбачає комплекс заходів, покликаних зберегти або збільшити вхідні потоки ресурсів з метою забезпечення діяльності туристичного підприємства як системи.

Сутність економічної безпеки трансформаційного процесу полягає у підвищенні ефективності переходу від “входу” до “виходу” та залежить від специфіки виробничої діяльності туристичної фірми. Переважно на туристичному ринку України туристичні фірми представлені туроператорами та турагентами. Трансформаційний процес туроператорів передбачає: формування (комплектацію) турів; просування турів; гуртову реалізацію турів; забезпечення обслуговування туристів у межах програми туру.

Особлива увага в безпеці бізнес-процесів туроператора має надаватися контролю та оперативному супроводу турів, нормативно-правовому, документальному, фінансово-комерційному та інформаційно-маркетинговому забезпеченню туристичного продукту, формуванню системи відповідальності за виконання робіт.

Підприємства-туроператори найчастіше організовують зв'язок із споживачами через турагентів. Сутність трансформаційного процесу турагента залежить від угоди з тур-

оператором. При формуванні деяких туристичних продуктів агентське підприємство може виконувати більшість функцій туроператора. Проте, в більшості випадків цей процес обмежується наданням інформаційних послуг, укладанням угод між туристом та турагентом.

Основне завдання базового процесу “Вихід” полягає у реалізації туристичного продукту із запобіганням незаконності його складових.

Способи забезпечення економічної безпеки визначає суб'єкт безпеки. Виокремлюють два види суб'єктів економічної безпеки: особи та структурні підрозділи, що функціонують безпосередньо на підприємстві, та організації і посадові особи, які не входять до складу підприємства.

Формування системи економічної безпеки та створення її суб'єктів залежать від розмірів підприємства та його можливостей. Як правило, підприємства малого бізнесу користуються послугами зовнішніх спеціалізованих підприємств (консалтингових, охоронних, детективних тощо). Підприємства середнього бізнесу можуть користуватися комбінованою системою економічної безпеки, спираючись на можливості і ресурси власних підрозділів безпеки, за необхідності використовуючи аутсорсингові технології. Великі підприємства створюють систему економічної безпеки з власною службою та потужними ресурсами [10].

Класифікацію суб'єктів економічної безпеки туристичних підприємств подано на рис. 3.

Спеціалізовані служби безпеки представлені в організаційній структурі великих туроператорів. Тур-

Рис. 3. Класифікація суб'єктів економічної безпеки туристичних підприємств

агенти не мають навіть спеціальних посад для забезпечення економічної безпеки.

Економічна безпека туристичних підприємств здійснюється під впливом суб'єктів зовнішнього середовища. У результаті державного та регіонального прямого та опосередкованого впливу з боку органів державної влади змінюється рівень економічної безпеки туристичних підприємств. Елементами державного регулювання економічної безпеки туристичної діяльності виступають нормативно-правові акти; заходи зі сприяння просування туристичного продукту на внутрішньому та світовому туристичному ринку; ліцензування і стандартизація суб'єктів туристичної індустрії

та елементів комплексного туристичного продукту; виділення прямих бюджетних асигнувань; податкове та митне регулювання; надання пільгових кредитів; сприяння розвитку наукових досліджень у сфері туризму тощо [7].

Крім цього, на діяльність туристичних підприємств чинять прямий та опосередкований вплив суспільні організації. Наприклад, Асоціація лідерів турбізнесу України (АЛТУ) проводить Національний туристичний форум, який сприяє всебічному розвитку в'їзного і внутрішнього туризму в Україні, розробив і впроваджує "Кодекс усталеної ділової практики та правил професійної етики суб'єктів туристичної діяльності", розробляє Заходи із удосконалення

законодавчо-нормативного регулювання в галузі туризму. Представники АЛТУ беруть активну участь у діяльності Громадських рад при Мінінфраструктури, Держпідприємництві та Державному агентстві України з туризму та курортів, Економічної ради при УСПП та Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України. Міжнародні програми та заходи також опосередковано впливають на економічну безпеку туристичних підприємств України. Серед таких можна виокремити: USAID “Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність”, ЕС “Підтримка Державного агентства України з туризму та курортів”.

До зовнішнього середовища суб'єктів економічної безпеки відносять також департаменти та підрозділи економічної безпеки контрагентів, які співпрацюють з туристичним підприємством. Такими виступають туристичні оператори країн, які приймають або направляють туристів. У процесі надання комплексної туристичної послуги задіяні такі компанії-контрагенти, які надають транспортні послуги, проживання і харчування, екскурсійні та страхові послуги. Їхні підрозділи економічної безпеки також є суб'єктами економічної безпеки підприємства.

До основних елементів системи економічної безпеки відносять принципи, які умовно поділяють на базові та спеціальні [3].

До базових принципів економічної безпеки належать законність, пріоритетність заходів попередження, комплексність, плановість, своєчасність, неперервність, обґрун-

тованість, економічна доцільність, спеціалізація, взаємодія та координація, поєднання гласності та конфіденційності.

Спеціальні принципи економічної безпеки відображають специфіку діяльності туристичного підприємства. До них належать диверсифікованість діяльності, баланс інтересів туристичного підприємства та туриста, оперативне реагування на виникнення загроз, пов'язаних з діяльністю контрагентів.

Таким чином, формування системи економічної безпеки туристичних підприємств є необхідною складовою менеджменту в умовах глобальної нестабільності.

Література

1. Закон України “Про туризм” від 18.11.2003 № 1282-IV // ВВР України. — 2004. — № 13. — Ст. 180.
2. Белоногов А. Г. Особенности обеспечения экономической безопасности сферы туризма // Вестник Рос. акад. естественных наук. Сер. “Экономическая”. — 2010. — № 1. — С. 21–26.
3. Берлач А. І. Безпека бізнесу: Навч. посіб. — К.: Ун-т “Україна”, 2007. — 280 с.
4. Биржаков М. Б. Экономическая безопасность туристской отрасли. — СПб.: Издат. дом “Герда”, 2007. — 464 с.
5. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. — К.: Центр учбової л-ри, 2009. — 256 с.
6. Кокорева О. В. Діагностика стану економічної безпеки суб'єктів ту-

- ристичної діяльності України / О. В. Кокорева, Г. О. Райко // Економіка Крима: Науч.-практ. журн. — 2011. — № 1 (34). — С. 187–190.
7. *Кокорева О. В.* Економічна безпека туристичного підприємства в системі державного управління. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Nppdate
 8. *Корж Н. В.* Формування системи економічної безпеки індустрії туризму як складової стійкого розвитку туризму в Україні // Економіка. Управління. Інновації. — 2011. — № 2 (6). — С. 23–27.
 9. *Корнієнко О. М.* Управління економічною безпекою розвитку туристичного підприємства // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Сер. “Економіка”. — 2010. — Вип. 4 (2). — С. 112–116.
 10. *Коробчинський О. Л.* Методика формування системи безпеки підприємства // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 4 (94). — С. 41–45.
 11. *Шемаєва Л. Г.* Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища: Автореф. дис. д-ра екон. наук. — К., 2010. — 41 с.
 12. *Christian Michelle.* The Tourism Global Value Chain: Economic Upgrading and Workforce Development / Michelle Christian, Karina Fernandez-Stark, Ghada Ahmed, Gary Gereffi // Contributing CGGC Researchers: Shelli Jo Heil. — Center on Globalization, Governance & Competitiveness, Duke University. — 2011. — 57 p.
 13. *Nilsson-Andersen P.* Green business model innovation in the tourism and experience economy: Cases from Austria, Portugal, Denmark, Finland, Mexico, Norway, Sweden, Iceland, Russia and South Korea/ Petra Nilsson-Andersen & Jørn B. Andersen // Nordic Innovation Publication. Senior Innovation Advisors Nordic Innovation. — 2012. — № 8. — P. 1–56.